

KAPSAYICI EĞİTİM

Kapsayıcı Eğitimin Tanımı

Ayrımcılığa Neden Olan Faktörler

Kapsayıcı Eğitim

- Eğitimde “kapsayıcılık” yaklaşımının oldukça uzun bir geçmişi bulunmaktadır.
- İlk olarak ileri derecede engelli ve/veya özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler için gündeme gelmiştir.
- Amaç, bu öğrencileri «normal» eğitim süreçlerine dahil etmek.

Kapsayıcı Eğitim

- Günümüzde kapsayıcı eğitimin bağlamı, toplumda dezavantaja sahip tüm grupları (dini, etnik ve kültürel azınlıklar, göçmen, mülteci ve sığınmacılar, kızlar, düşük gelirli aileler, engelliler, AIDS hastaları, vb.) dâhil edecek şekilde genişlemiştir.

Kapsayıcı Eğitim

- Yani bugünkü anlamda kapsayıcı eğitim, özel gereksinimi ve/veya engeli olsun veya olmasın, sosyal, kültürel, eğitimsel, yaşamsal aktivite ve fırsatlara tüm toplum üyeleri ile eşit düzeyde erişimde güçlük yaşayan bütün çocukları kapsamakta ve bu çocukların diğer akranlarıyla birlikte eğitim alma hakkını vurgulamaktadır.

Kapsayıcı Eğitim

- Kapsayıcı eğitim, UNESCO tarafından “öğrenenlerin farklı gereksinimlerine, onların eğitime, kültüre ve topluma katılımını artırarak ve eğitim sisteminin içindeki ayrımcılığı azaltarak cevap verme süreci” olarak tanımlanmaktadır.

- Bu süreç, öğrenme çağındaki tüm çocukları içeren ortak bir vizyon ışığında ve tüm çocukları eğitmenin devletlerin sorumluluğu olduğu inancıyla, içerik, yaklaşım, yapı ve stratejiler konusunda yapılması gereken değişiklikleri kapsamaktadır.

Kapsayıcı Eğitim

- Tüm çocukları genel eğitim sistemi içerisinde uygun koşulları yaratarak ve gerekli önlemleri alarak kapsamak kapsayıcı eğitimin temel koşulu olarak kabul görmektedir.
- Bu yaklaşım, UNESCO tarafından üç ayrı temelde gerekçelendirilmektedir.

Kapsayıcı Eğitim

The Inclusive Class

- *Eğitimsel gerekçe*, kapsayıcı okulların, bireysel çeşitliliklere yanıt veren öğretim yöntemleri geliştirmesi ve bunun tüm öğrencilerin yararına olmasıdır.
- Standart öğretimler yerine öğrencinin eğitim performansına ve bireysel ihtiyaçlarına dayalı farklılaştırılmış/çeşitlendirilmiş bir öğretimde bütün öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılımı ve bunlardan fayda görmesi çok daha yüksek bir olasılıktır.

Kapsayıcı Eğitim

- *Sosyal gerekçe,* kapsayıcı okulların bir tutum değişikliği yaratarak daha adil ve kapsayıcı bir toplum için temel oluşturacak olmasıdır.

Kapsayıcı Eğitim

- *Ekonomik gerekçe ise, tüm öğrencilere bir arada eğitim veren okulların, farklı öğrenci grupları için farklı okulların kurulduğu daha karmaşık bir eğitim sistemine göre daha az maliyetli olmasıdır.*

Kapsayıcı Eğitim

Kapsayıcı eğitim tüm öğrenenlerin tercih ettikleri okullarda kendi akranları ile eğitim almasını, okul hayatına tam anlamıyla katılmasını ve

- eğitim politikalarının,
- öğretim programlarının,
- okul kültürünün,
- öğretim uygulamalarının ve
- öğrenme ortamlarının

öğrenenlerin farklı ve çeşitli öğrenme ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde değiştirilmesini öngörür.

Kapsayıcı Eğitim

- Bu anlayış tüm öğrencilerin, eğer kendilerine ihtiyaç duydukları imkân ve olanaklar sağlanırsa, kendileri için konulan eğitsel hedeflere ulaşabileceğini kabul eder.

Kapsayıcı Eğitim

Öğrenciler okulun gerekliliklerine değil, okullar öğrencilerin fiziksel, sosyal, duygusal ve kültürel ihtiyaçlarına adapte olmalıdır.

Yani odaklanması gereken nokta tüm öğrencilerin eğitime birlikte katılmaları ve öğrenmeleri için okulları, sınıfları, öğretim programlarını ve uygulamaları nasıl değiştirmemiz gerektiğidir.

Kapsayıcı Eğitim

- Kapsayıcı eğitim yaklaşımı öğrenciler arasındaki farklılıkları ve öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını bir problem olarak değil, öğretimi zenginleştirmek için bir fırsat olarak ele almaktadır.
- Bu açıdan kapsayıcı eğitim, öğrenenler arasındaki farklılıkları doğal olarak karşılayan ve destekleyen yenilikçi bir hareket olarak tanımlamaktadır.
- Bu nedenle kapsayıcı eğitim hareketi sadece teknik veya kurumsal değişimi değil, aynı zamanda felsefi bir değişimi de işaret etmektedir.

Ayrımcılık

- Ayrımcılık, herhangi mantıklı bir gerekçe söz konusu olmaksızın, bir kişiye, benzer durum ve koşullardaki diğer kişilerden farklı ve eşit olmayan bir muamele yapılması anlamına gelmektedir.

Ayrımcılık

- Doğrudan ayrımcılık; aşikâr bir biçimde, bir kişi, grup ya da toplumun bir kesiminin inanç, dil, din ya da etnisite ve benzeri farklılıklar nedeniyle, eşit olmayan bir muamele görmesini ifade eder.
- Farklı muamele; açıkça alay etmek, aşağılamak veya karalamaktan başlayarak, bu gruplara yönelik ayrımcılığı kışkırtan nefret söylemlerini yaygınlaştırmaya kadar, geniş bir yelpazedeki ayrımcılık biçimlerini içerir.

Ayrımcılık

- Sınıfta bir öğrencinin etnik kökeninden dolayı kötü muamele görmesi, bir öğrencinin dış görünüşünden dolayı sürekli dışlanması eğitim ortamında yapılan ayrımcılığa örnek durumlardır.

Ayrımcılık

- Dolaylı ayrımcılık; fark edilmesi güç olan, imalar veya dolaylı ifade biçimleri aracılığıyla işleyen ya da bazen görünürde hiçbir problemlili durum yaratmamasına karşın, sonuçları bakımından belirli kesimleri ayrımcılığa maruz bırakan tutumları anlatır.
- “Yok sayma” bu tür ayrımcılığın en belirgin biçimlerindedir.

Ayrımcılık

- Sınıf ortamında öğretmenin yaramaz diye etiketlenen öğrencinin ifadelerini görmezden gelip başarılı öğrencinin ifadelerini daha çok önemsemesi bu ayrımcılık türüne örnektir.

Ayrımcılığa neden olan faktörler

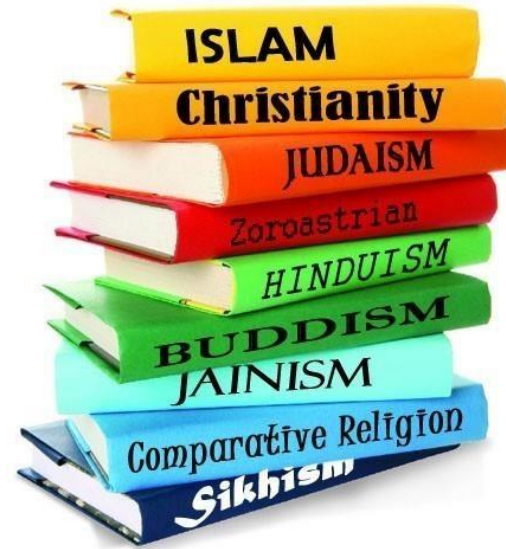
- Etnik Köken: Irk, renk, soy ya da ulusal veya etnik kökene dayalı her türlü ayırım, dışlama ya da kısıtlama etnik köken ayrımcılığını ifade eder.
- Dilde yerleşik ırkçı kalıplar (gavur vb.), ders kitaplarında azınlıkların yok sayılması veya okul ortamında farklı etnik kökenden gelen öğrencilere yapılan aşağılama ve tacizler etnik kökene dayalı ayrımcılığa örnek verilebilir.

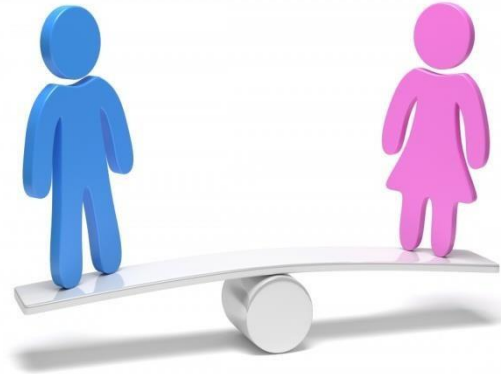
Ayrımcılığa neden olan faktörler

- Dini İnanç: Toplumsal yaşamın herhangi bir alanında, din, mezhep, resmi din, inanca yönelik engellenmeler olarak tarif edilebilir.
- Başörtülü bir kadının eğitim veya bir iş istihdamına yönelik engellenmesi veya ders kitaplarında farklı dinlere yönelik hakaret anlamı içeren ifadeler dini inanç ayrımcılığına örnektir.

Ayrımcılığa neden olan faktörler

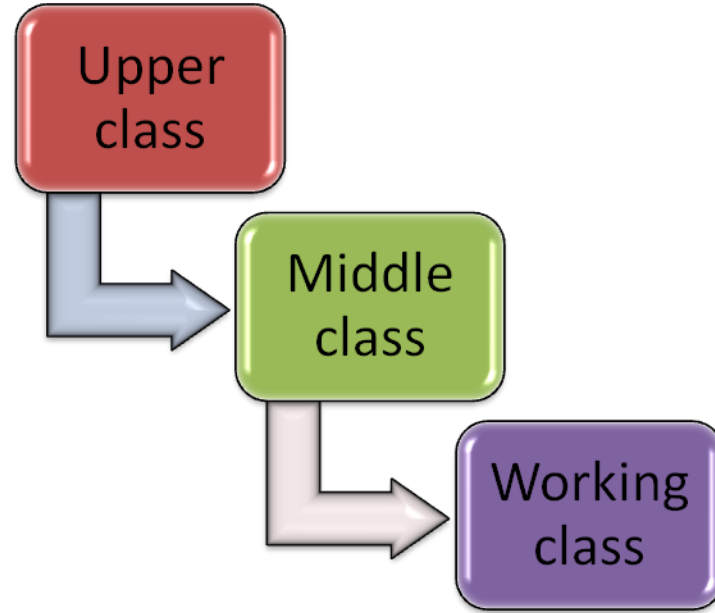
- Cinsiyet ve cinsel yönelim: Kişinin toplumsal yaşamında cinsiyetinden veya cinsel yöneliminden dolayı dışlanması veya engellenmesi cinsiyet ayrımcılığını ifade eder.
- Örnek olarak ders kitaplarında yer alan toplumsal cinsiyet rollerinin kesin belirlendiği kalıplar (Kadın işi, erkek işi), kız çocuklarının belirli bir yaşa geldikten sonra eğitim ortamından koparılmaları verilebilir.

Ayrımcılığa neden olan faktörler

- Sosyoekonomik düzey:
Kişinin toplumsal yaşamda sosyo-ekonomik düzeyinden dolayı diğerlerinden farklı muamele görmesini ifade eder.
- Okulda ekonomik düzeyi düşük bir aileden gelen bir öğrencinin öğretmen tarafından farklı muamele görmesi bu duruma örnektir.

Ayrımcılığa neden olan faktörler

- Engellilik veya özel gereksinimler: Bireylerin doğum öncesinde, doğum sırasında veya doğumdan sonra; genetik birtakım problemler, hastalık veya kaza sonucunda bedensel veya zihinsel olarak ortaya çıkan özel durumlarından dolayı ayrımcılığa maruz kalma durumudur.
- Bir sınıfta kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak yapılan ayrımcılık, dışlama veya ihmal edilme bu duruma örnek olarak verilebilir.

Eğitim ortamlarında ayrımcılığın uygulanışı

- Öğretmenlerin ayrımcı davranışlar gösterdiği başlıca durumlar;
 - Daha zor veya kolay görevler verme
 - Verilen dönütlerin niteliği, yoğunluğu ve samimî duyguları ifade etmesi
 - Sorulan soruların niteliği ve cevaplamak için izin verilen zaman miktarı
 - Öğrenciyi ticari bir kaynak gibi görme

Eğitim ortamlarında ayrımcılığın uygulanışı

- Zengin-fakir (varoştan gelme) ayrımı
- Cinsel ayrımcılık (Kız-Erkek)
- Cinsel yöneliminden dolayı yapılan ayrımcılık
- Özel gereksinime ihtiyacı olan öğrencilere yapılan ayrımcılık
- Başarılı öğrencileri kayırma ve özel ilgi gösterme
- Sınıf ve şubeler arası ayrımcılık

Eğitim ortamlarında ayrımcılığın uygulanışı

- Dinsel ve etnik ayrımcılık
- Tanıdık ve yakınlarını kayırma
- Ait olunan sosyal/kültürel gruba yönelik ayrımcılık (Alevi-sünni, siyasi görüş vb.)

Öğretmenlerin yanında öğrenciler, okul yönetimi ve aileler okul ortamındaki diğer önemli dışsal faktörleri oluşturmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilere yönelik ayrımcı davranışlarının benzerleri bu gruplar tarafından da gösterilmektedir.

TÜRKİYE'DE GEÇİCİ KORUMA ALTINDA YAŞAYAN YABANCI UYRUKLU ÇOCUKLAR

- Türkiye'de 2 milyona yakın geçici koruma altında yabancı uyruklu çocuk yaşamaktadır. Ağustos 2016 tarihli UNICEF verilerine göre Suriyeli öğrencilerin tahmini rakamı 1.500.000'dir. Üstelik Türkiye, yalnızca Suriyeli çocuklara değil, Irak ve Afganistan gibi ülkelerden gelen çocuklara da ev sahipliği yapmaktadır. Bu kesimdeki çocukların sayısının da 200.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir.
- Yetişkinler hesaba katılmaksızın , Türkiye'nin misafir ettiği yabancı uyruklu çocukların tahmini sayıları, dünyada 80'in üzerinde ülkenin toplam nüfusundan daha büyüktür.

Yabancı Uyruklu Çocuklar Nasıl Bir Bütünün Parçasıdırlar?

Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliğine
Göre;

- 2014 yılı dünya genelinde en yoğun mülteci hareketinin gözlemlendiği yıl olmuştur.
- 2014'te her gün ortalama 42.500 kişi yurdunu terk etmek zorunda kalmıştır.
- Son 4 yılda savaşlardan kaçan kişilerin sayısı 4 kat artmıştır.
- Dünya genelinde savaşlardan ve diğer insan hakları ihlallerinden kaçanların sayısı 60.000.000'u aşmış durumdadır.

Yabancı Uyruklu Çocuklar Nasıl Bir Bütünün Parçasıdır?

- Dünya genelinde mülteci sayısı 20.000.000’u aşmıştır.
- 2014 yılı verilerine göre mültecilerin %51’i çocuktur.
- Dünya genelindeki mültecilerin ve yerinden edilmiş kişilerin %86’sı gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır.

Türkiye, bu konuda “açık kapı politikası uygulamaktadır. Bakanlar Kurulunun 22 Ekim 2014’te yayınladığı yönetmelik uyarınca Türkiye’ye gelen sığınmacıların statüsü “Geçici Koruma” adı altında resmileştirilmiştir.

Suriyeli çocukların eğitimi için neler yapılmaktadır?

- 2016 yılı itibariyle Suriyeli çocukların eğitimi, iki farklı yolla sağlanmaktadır.
- İlki, Türk vatandaşlarının devam ettiği okullarda Türkçe müfredat ve eğitim diliyle eğitim gören çocuklardır. Bu çocukların sayısı 153.000'dir.
- İkinci yol ise, kurulan geçici eğitim merkezlerinde kendi dilleriyle öğrenim gören Suriyeli çocuklardır. Bu gruptakilerin sayısı ise 325.000'dir.
- 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılından itibaren, ilk, orta ve lise düzeyinde okula başlayacak olan yabancı uyruklu öğrencilerin 1, 5, ve 9. sınıflara kayıtları GEM'ler yerine Türk okullarına yapılmaya başlanmıştır.

Suriyeli çocukların eğitimi için neler yapılmaktadır?

UNİCEF'in 2015 yılında yayınladığı “Türkiye’deki Suriyeli Çocuklar” başlıklı raporda aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

- Eğitim sisteminin Suriyeli çocukların ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verecek şekilde güçlendirilmesi için 9 İl Eylem Planının uygulanmasında MEB’e teknik destek sağlanmıştır. 4 yeni plan başlatılmıştır ve 6 tanesi de başlatılmak üzeredir.
- Suriyeli öğrencilerin Türkçe, İngilizce ve Arapça olarak, derslerindeki notlarını ve okula devam durumlarını izlemek ve mezuniyet belgelerini düzenlemek için Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemine teknik ve finansal destek sağlanmıştır.

Suriyeli çocukların eğitimi için neler yapılmaktadır?

- 103 okul ve GEM inşa edilmiş ya da yeniden donatılmıştır.
- Kamplarda ve kamp dışında 7.600'den fazla Suriyeli gönüllü öğretmene aylık teşvikler sağlanmıştır.
- Kamplarda bulunan 1.300'den fazla öğrenciye Türkçe dil kursu verilmiştir.
- 2.850 öğretmene “Olağanüstü Durumlarda Sürdürülebilir Eğitim” eğitimler verilmiştir.
- Kamplarda ve kamp dışında görev yapan 6.700 Suriyeli öğretmene psiko-sosyal destek eğitimi verilmiştir.

Suriyeli çocukların eğitimi için neler yapılmaktadır?

- Suriyeli ve Türkiyeli olmak üzere 220.000'den fazla çocuğa okul çantası ve kırtasiye malzemesi dağıtılmıştır.
- Okuma yazmaya deste amacıyla kamplarda 21 kütüphane kurulmuştur.
- Okul öncesi eğitim kurumlarına ve tüm kamplardaki çocuk dostu mekanlara 50 erken dönem çocuk gelişimi seti sağlanmıştır.
- Ülke genelinde 211 okulda ve GEM'de bulunan 33.300 çocuğa 370 eğlence-dinlenme setleri dağıtılmıştır.

TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĐU

Çocukların geçmişten bu yana getirdikleri travmalar, korkular ve gerilimler onların davranışlarında sorunlara sebep olabilir. TSSB yaşayan çocukların okul başarıları, arkadaşlık ilişkileri ve sınıf içi davranışlarında olumsuzluk yaşamaları muhtemeldir. Öğretmenlerin davranış bozukluklarınınin sebebini bilmeleri karşılaştıkları birçok sorunla da baş etmelerinde onlara yol gösterecektir.

7-12 YAŞ ARASI TSS BELİRTİLERİ

- Kazanılmış davranışlarda gerileme
- Okula devam problemleri
- Akademik başarıda düşüş
- Sürekli aynı oyunları oynama
- Şiddet içerikli davranışlar
- İçe kapanma
- Yemeğe aşırı düşkünlük ya da hiç yemek yememe
- Yalan söyleme
- Düşüncede ve konuşmada bozulma (ilişkisiz konularda konuşma)

7-12 YAŞ ARASI TSS BELİRTİLERİ

- Şiddet içerikli araçlara ilgi; özellikle erkek çocuklarda (silah ve şiddet içerikli oyunlar)
- Uyku sorunları, gece uyanmaları ve kabuslar
- Aileden ayrılmama isteği (ayrılık kaygısı)
- Doğa olaylarından korkma (yağmur, rüzgar, şimşek)
- Dikkat sorunları (odaklanamama, dalıp gitme)
- Kurallara uymama, otoriteye karşı gelme
- Vücutta ağrılar hissetme

ÖNERİLER

- Çocukların duygularını ifade etmelerine imkan sağlanmalıdır.
- Çocuklara karşı sabırlı ve esnek tutum sergilenmelidir.
- Merakları giderilmeli, merak ettikleri hakkında yaşına uygun açıklamalar yapılmalıdır.
- Dikkat sorunu yaşayan çocukların birden dikkatini toplayıp okulda ve evde yüksek başarı beklenmemeli; aceleci olunmamalıdır.
- Çocuklara onları yapabileceği görevler ve sorumluluklar verilerek özgüvenleri geliştirilmelidir.
- Bu dönemdeki çocuklarla bir uzman yardımıyla ileride olabilecek benzer durumlardan kendini nasıl koruyacağına ilişkin konuşmalar yapılmalıdır.

TRAVMA SONRASI ÇOCUKLA İLETİŞİM NASIL OLMALIDIR?

Çocuklar kendilerini kötü etkileyen, acı veren yaşantılarıyla ilgili kendilerini ifade edemeyebilir ve konuşmak istemeyebilirler; ancak kendilerini güvende hisseder, karşıdakinin samimiyetine ve ilgisine inanırlarsa onların kendilerine yardımcı olacağını hissedip yaşadıklarını anlatabilirler.

Genel olarak yetişkinler, çocukları başlarından geçen travmatik yaşantılarıyla ilgili konuşmaya teşvik etmenin doğru olmadığını düşünmekte ve onları kendi hallerine bırakmaktadırlar. Yetişkinlerin bu varsayımı her zaman doğru olmayabilir. Çünkü bu durum çocukların yaşamış oldukları acı ve kayıplardan kendilerini koruma, durumdan uzaklaşma ihtiyacına dayanıyor olabilir. Bu sebeple birkaç kez konuşmayı denemek yeterli olacaktır. Eğer çocuk hala kendini ifade etmek istemiyorsa baskı yapılmamalıdır.

TRAVMA SONRASINDA OKULLARIN VE ÖĞRETMENLERİN ROLÜ NE OLMALIDIR?

Okulda bulunmak, oyun ve diğer okul içi etkinliklere katılmak çocuklarda, özellikle travmatik yaşantı dönemlerinde ihtiyaç duydukları süreklilik, değişmezlik ve normallik hissinin oluşmasına katkıda bulunur. Okulda bulunmak ve etkinliklere dahil olmak çocukların gereksinimleri daha kolay ifade etmelerine yardımcı olur. Çocukların mutlu ve sağlıklı büyümelerine yardımcı olacak, onları koşulsuz kabul edecek olan öğretmenler; eğitim ve öğretim görevlerinin yanı sıra, onların gelişimlerine, bireysel farklılıklarına ve koşullarına uygun öğrenme ortamı oluşturup, çocuklarla daha çok birlikte oldukları için onların gereksinimlerini herkesten iyi bilip, gerektiğinde onlara yardım edebilirler.

Yine daha ileri düzey psikolojik yardıma gereksinim duyan çocuklar öğretmenlerin gözlem ve yardımıyla belirlenebilir.

ÖĞRETMENLER BU SÜREÇTE NEDEN ÖNEMLİ?

Çocuklarla geçirilen vakit dikkate alındığında; çocukların akran ilişkilerini, akademik başarılarını, oyunlarını ve iletişim becerilerini en iyi gözlemleme olanağına sahip kişiler öğretmenlerdir. Öğretmenler mesleki donanım ve deneyimleri sayesinde öğrencilerdeki davranış değişikliklerini ve davranışları farklı öğrencileri ayırt edebilirler.

Öğretmenler aşağıdaki konularda öğrencilere katkıda bulunabilirler:

- Çocukların duygusal açıdan toparlanmalarına yardımcı olacak faaliyetler düzenleyebilirler.
- Öğretim etkinliklerini çocukların gereksinimlerine göre şekillendirebilirler.
- Her çocuğa bireysel farklılıklarına göre eğitim desteği verebilirler.

ÖĞRETMENLER BU SÜREÇTE NEDEN ÖNEMLİ?

- Çocuklarla iletişim kurarken çocukların özel durumlarını göz önünde bulundurup farklı teknikler kullanabilirler.
- Sınıf içinde samimi ve destekleyici bir sosyal ortam oluşturabilirler.
- Çocukların normalleşme süreçlerini kolaylaştırmak ve hızlandırmak için okul ve aile arasındaki işbirliğini güçlendirebilirler.
- Sınıftaki diğer çocuklarla da işbirliğinde çalışarak arkadaşlarını anlamalarını, yardımcı olmalarını, sevmelerini sağlayabilir.

AKRAN ZORBALIĞI

Akran zorbalığı, bir birey ya da grup tarafından savunmasız olan bir kişiye karşı yapılan, fiziksel ve/veya psikolojik sonuçları olan ve süreklilik arz eden bir saldırganlık türüdür.

Akran zorbalığını önlemek için nasıl bir strateji geliştirilmelidir?

- Okuldaki zorbalık sorununun büyüklüğü ve zorbalık davranışı gösteren öğrenciler tespit edilmelidir. Başka öğrencilerle de görüşülerek kurban durumunda olan öğrenciler ve maruz kaldıkları zorbalık türleri belirlenmelidir (fiziksel, sözel, dolaylı ve siber zorbalık).
- Öğrencilere, velilere ve öğretmenlere okulda yaşanan zorbalık olaylarının yaygınlığı, sebepleri ve sonuçları hakkında bilgi verilmelidir. Bu sorunla baş edebilmek için uygun stratejiler hep beraber belirlenmelidir.

AKRAN ZORBALIĞI

- Müdahale stratejisi belirlendikten sonra ailelerle işbirliğine gidilmelidir. Kurban ve zorbanın davranışları evde de takip edilmelidir.
- Zorbalık davranışı sergileyen öğrencinin iyi gözlenmesi ve hangi durumlarda, hangi sebeple zorbalık davranışlarını gösterdiği belirlenmelidir. Aynı şekilde kurbanın hangi durumlarda zorbalığa maruz kaldığı ve neden o kişinin kurban olarak seçildiği de yine gözlemler ile belirlenmelidir.
- Kurban ve zorbaların, evlerinde okuldan daha farklı davranışlar geliştirebilecekleri unutulmamalıdır. Bu sebeple ailelerden evde de gözlemler yapmaları istenmelidir.
- Zorba ve kurban hakkında daha detaylı bilgi edinilmesi amacıyla okul personeli tarafından ev ziyaretleri gerçekleştirilmelidir.

AKRAN ZORBALIĞI

- Aileyle asla çocuklarını şikayet eder bir üslupla konuşulmamalı, işbirliğine gidilmeyi sağlayacak bir yol izlenilmelidir.
- Öğrenciler hayatından tek başına çözümleyemeyeceği konularda kendisine destek olabilecek ve güvenebileceği bir rehber ihtiyacı duyarlar. Bu nedenle öğrenci ile güvenli bir bağ kurulmaya çalışılmalıdır. Güven ilişkisi sağlandıktan sonra çocuk ve yetişkin birlikte sorunu çözmek için çalışmalıdır.
- Zorbalık davranışları asla görmezden gelinmemelidir. Öğrencilerle olumsuz davranışlarının üzerinde konuşulmalı ve sebepleri birlikte gözden geçirilmelidir. Soruna farklı çözüm yolları üretilmesi için birlikte çalışılmalıdır.
- Öğrencilerin yalnızca olumsuz davranışlarında üzerinde durulmamalıdır. Olumlu özellikleri ve davranışlarına odaklanılmalı ve cesaretlendirilmelidir. Böylelikle sorunlar ile baş edebilmeleri için olumlu özelliklerinden yola çıkmaları sağlanacaktır.

AKRAN ZORBALIĞI

- Zorbalık davranışları sergileyen öğrencilere takınılacak tutum ve koyulacak kurallar net, açık ve tutarlı olmalıdır. Belirsizlikler ve karmaşık ifadeler öğrencilerin kafalarını karıştırarak sorunların büyümesine sebep olabilir.
- Zorba ve kurbanına açık uçlu sorular sorarak hikayesini ve yaşadıklarını anlatmasına izin verilmeli, sözleri kesilmemeli ve olayı kendi açılarından net bir şekilde anlatmalarını sağlanmalıdır.
- Zorbalık uygulayan öğrenci zorbalıkla mücadele aşamasında da gözlenmeye ve takip edilmeye devam edilmelidir. Kendi haline bırakılmamalıdır. Sıklıkla görüşmeye devam edilmelidir.

EĞİTİM ORTAMLARINDA ŞİDDET VE ŞİDDET EĞİLİMLİ ÇOCUKLAR

Çocuklar içinde buldukları olumsuz koşullardan, çıkış yolu bulamadıkları ya da sürekli göz ardı edildikleri ortamlarda şiddet eğilimli davranışlar gösterebilirler. Aslında birçok şiddet olayında bizlerin anlayabileceği ya da sezebileceği erken tanıma ve uyarı işaretleri vardır.

Erken tanıma ve uyarı işaretleri neler olabilir?

- Akranlarından ve çevresinden kaçma ve buna bağlı olarak yalnızlık duyguları yaşama,
- Sosyal çevre ile olan ilişkilerinde azalma ve içe kapanma
- Ani ve sert tepkiler verme
- Vurma, sindirme, çimdikleme vb. zedeleyici davranışlar gösterme
- Disiplin kuralları ile sorun yaşama, sıklıkla bu hususlarda uyarı alma

EĞİTİM ORTAMLARINDA ŞİDDET VE ŞİDDET EĞİLİMLİ ÇOCUKLAR

- Reddedilme duygularını yoğun yaşama
- Daha önce şiddet mağduru olma
- Akranları tarafından sıklıkla dalga geçilmeye maruz kalma
- Daha önce istismara maruz kalma
- İhmale maruz kalma
- Yazdıkları yazılarında ve çizimlerinde sürekli öfke ve nefret duygularını konu edinme, karamsar olma
- Kontrol edilemeyen öfke, sık sık tekrarlanan öfke nöbetleri ve kontrolsüzlük
- Farklılıklara karşı toleransın kaybolması, ön yargılı davranışlar ve yargılamalar
- Madde ve alkol kullanımını belirtilerinin bulunması

OKULDA BİRBİRLERİNE FİZİKSEL ŞİDDET UYGULAYAN ÖĞRENCİLERE NASIL YAKLAŞMALIYIZ?

- Olayı kontrol altına alabilmek için öncelikle soğukkanlı olunmalıdır.
- Kavga eden öğrenciler güvenli bir ortama alınmalıdır.
- Öğrencileri sakinleşmesi için sabırla süre tanınmalıdır.
- Öğrencilerin çatışma sürecindeki davranışları ile ilgili olarak geri bildirim verilmeli, olayın dışarıdan nasıl görüldüğü açıklanmalıdır.
- Öğrencilere güven mesajı verilmeli ve mümkünse güvendikleri bir yetişkinle beraber iletişim kurulmalıdır.
- Öğrenciler sıra ile koşulsuz dinlenilmeli ve asla araya girilerek cümleleri bölünmemelidir.
- Gelebilecek anlık tepkilere hazırlıklı olunmalıdır.
- Objektif davranılmaya çalışılmalıdır. Bunun için öğrencinin okuldaki başarı düzeyi, hakkındaki etiketlemeler, ön yargılar ve özelliklerinden bağımsız ele alınmalıdır.
- Öğrencilerin konuşarak birbirlerini anlamalarına ve problemlerini çözmelerine fırsat tanınmalıdır.

OKULDA BİRBİRLERİNE FİZİKSEL ŞİDDET UYGULAYAN ÖĞRENCİLERE NASIL YAKLAŞMALIYIZ?

- Öğrenciler sıklıkla tartışmaya çalışıyor ve sorun büyüyorsa mola verilmeli ve sakinlik sağlandıktan sonra konuşulmaya devam edilmelidir.
- Öğretmenlerin ya da arabulucuların yaratıcılıklarını kullanmalarını önemlidir. Anahtar sorular yardımıyla sorunun ifade edilmesi sağlanmalıdır. Sorunun açıklanmasına dair sorular sorulmalı, hataların yinelenmesinden kaçınılmalıdır.
- Öğretmen olarak başa çıkmakta ya da çözümlenmekte sorun yaşanan bir durum ise mutlaka okulun rehberlik servisinden destek alınmalıdır.

ŞİDDET EĞİLİMLİ ÇOCUKLARI TANIMAK VE BU ÇOCUKLARIN DAVRANIŞLARINA KARŞI TEDBİR ALMAK İÇİN NELERE DİKKAT ETMELİYİM?

- Sınıf içi etkinliklerde çocuklara duygularını tanımlamaları, ayırt etmeleri, duyguları hakkında konuşmalarını öğretecek etkinliklere yer verilebilir. Böylece okulun yalnızca derslerden oluşan bir yer olmadığı aksine çocukların gelişimlerinin her açıdan desteklenmesi gereken bir yer olduğu unutulmamalıdır.
- Ailelerin, çocukları şiddet içerikli davranışlar gösterdiklerinde verdikleri tepkiler ve izledikleri yollar öğrenilmelidir.
- Aileler ile bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Bu toplantılara ailelere yalnızca notları ve çocukların yapamadıkları ile ilgili değil çocukları davranışları hakkında da bilgi vermek yararlı olacaktır.
- Çocuklara kimlerle arkadaşlık ettiği, arkadaş grubunun özelliklerinin neler olduğu sorulmalıdır.
- Farklılıklara karşı saygı göstermeyi esas alan faaliyetlere önem gösterilmelidir. Çocukların akranlarını daha iyi tanımalarına ve koşulsuz kabul etmelerine çalışılmalıdır.

ŞİDDET EĞİLİMLİ ÇOCUKLARI TANIMAK VE BU ÇOCUKLARIN DAVRANIŞLARINA KARŞI TEDBİR ALMAK İÇİN NELERE DİKKAT ETMELİYİM?

- Çocukların kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri konuşma ve tartışma ortamları oluşturulmalıdır. Onlara hayal kırıklıklarını ifade etme, öfkelerini ve kendilerine karşı yapılan olumsuz eleştirileri dinleme ve kabul etme yolları anlatılmalıdır.
- Saygı gösterme ve saygınlık kazanma arasındaki ilişki anlatılmalı, öncelikle öğretmen davranışlarının çocuklara model olacağı asla unutulmamalıdır.
- Şiddet kullanarak durumu halletmeye çalıştığı zamanlarda, haklı olsa bile nasıl haksız duruma düştüğünü, kendisine olay üzerinde konuşarak hatırlatılmalıdır. Durum hakkında konuşularak alternatif çözüm yolları üzerinde kendisinin düşünmesi sağlanmalıdır.
- Çocuğun empati becerisinin geliştirmesine yardımcı olacak eğitim öğretim ortamları hazırlanmalıdır.
- Çocuklara hatasını kabul etmesinin ve uygun olduğunda özür dilemesinin ne kadar erdemli bir davranış olduğu gösterilmeli ve bunun gayet normal bir durum olduğu kavratılmalıdır.

ŞİDDET EĞİLİMLİ ÇOCUKLARI TANIMAK VE BU ÇOCUKLARIN DAVRANIŞLARINA KARŞI TEDBİR ALMAK İÇİN NELERE DİKKAT ETMELİYİM?

- Çocukların enerjilerini doğru yolla dışa vurmaları için cesaretlendirilmelidir. Bu kapsamda çocukların mutlaka spor faaliyetlerine katılmaları ve sorumluluk almaları teşvik edilmelidir. Sportif faaliyetleri alışkanlık haline getirmeleri için destek olunmalıdır.
- Okul performanslarını arttırmalarına, okulla ilgili temsil faaliyetlerinde görev almalarına yardım edilmelidir.
- Okul ve sınıf faaliyetlerinde sıklıkla aynı çocukların rol almasının önüne geçilmeli ve tüm çocuklara sınıfta sorumluluk verilmelidir. Çocuklara verilen roller arasında eşit ve adil bir dağılım sağlanmaya çalışılmalıdır.
- Bütün çocuklara okuldaki ve sınıftaki disiplin kuralları detaylı bir şekilde açıklanmalıdır, bu kuralların herkes için eşit şekilde uygulanacağına dikkat çekilmelidir.